

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ КОМП'ЮТЕРНОЇ ЛЕКСИКИ

У статті узагальнено сучасні тенденції формування комп'ютерної лексики. Проаналізовано основні способи її утворення. Окремо розглянуто способи утворення комп'ютерної термінології. Ключову роль у змінах корпусу комп'ютерної лексики відіграє екстралінгвістичний чинник, а саме: інформаційна революція (розроблення й упровадження новітніх інформаційних технологій). Згідно з сферою використання комп'ютерну лексику можна поділити на декілька груп: загальноживана комп'ютерна лексика; лексика користувачів інтернету; професійна лексика програмістів; лексика користувачів комп'ютерних програм; лексика комп'ютерних ігор тощо. Словотвірні процеси досить активно розгалужують комп'ютерну лексику, про що свідчить наявність великої кількості спільнокореневих слів. Найбільш активним на сучасному етапі розвитку комп'ютерної лексики визнається використання суфіксального способу словотворення. Комп'ютерна лексика поширюється і способом субстантивації, і вербалізації. Деякі слова, що входять до складу комп'ютерної лексики, утворені способом телескопного словотворення, при якому в слові фігурують тільки частини основ декількох слів. Можна виділити декілька видів мовної компресії стосовно комп'ютерної лексики: усичення основи, стягнення основи, абрєвіація, акронімія. Англійські комп'ютерні терміни характеризуються різною словотвірною структурою, а саме: наявні скорочення, складні слова, деривація. Розвиток сфери «віртуальної» економіки, втягнення якомога більшої кількості людей у користування міжнародною комп'ютерною мережею зумовило виникнення якісно нових (цифрових) засобів масової інформації, які функціонують виключно через інтернет. Цей процес зумовив появу відображення в мові таких новоутворених реалій, як електронні журнали. Ця група неологізмів створена через телескопію – зрощення сталих комп'ютерних морфем з елементами, які було виділено зі слів.

Ключові слова: неологізм, комп'ютерна лексика, афіксація, слововкладання, скорочення, комп'ютерні терміни.

Постановка наукової проблеми та її значення. З розвитком знань про світ мова невинно зростає, її лексичний склад постійно змінюється. Головним джерелом нової лексики в сучасній англійській мові є наука, зокрема комп'ютерна технологія, швидкий розвиток якої та активне проникнення у всі сфери життя людини персональних комп'ютерів внесли в англійську мову доволі специфічні та спеціальні слова й вирази. Цей процес робить питання дослідження розвитку та систематизації нової лексики в комп'ютерній сфері надзвичайно актуальним.

Останніми десятиліттями зміні лексичного складу мов приділяють багато уваги і вітчизняні, і зарубіжні дослідники: В. І. Заботкіна [17], Ю. А. Зацний [18–20], В. О. Чередниченко [4], J. L. Dillard [5]. Особливості поповнення лексичного складу сучасної англійської мови неодноразово ставали предметом вивчення в конкретних дослідженнях І. В. Андрусак [1], Г. І. Емірсуінової [7], С. М. Єнікеєвої [16].

Серед останніх найважливіших робіт у галузі англійської неографії можна назвати два словники Барнхарта. Вони зафіксували близько 10 000 нових слів та значень. Значним досягненням англійської лексикографії є випуск чотиритомного додатка до Великого Оксфордського словника за редакцією Р. Бьорчфільда, який містить понад 60 000 словникових статей та більше півмільйона ілюстрованих прикладів. У вітчизняних розробках слід згадати словник неологізмів Ю. А. Зацного [21].

Мета статті – виявити особливості утворення нових лексичних одиниць комп'ютерної сфери чи на розширення значень уже наявних одиниць.

Для досягнення поставленої мети передбачається розв'язати такі **завдання:** 1) розглянути сутність англійської комп'ютерної лексики на сучасному етапі її розвитку; 2) проаналізувати шляхи розвитку та способи утворення англійської комп'ютерної лексики.

Результати дослідження. Новими одиницями (інші терміни: неологізми, інновації, новотвори) зазвичай вважають слова, а також їх окремі значення, вислови, які з'явилися в мові на даному етапі її розвитку і новизна яких усвідомлюється мовцями (загальномовні неологізми) [11]. Це також слова й словосполучення, які носії літературної мови окремого національного варіанта

сприймають як нові за формою або змістом. [3].

На думку багатьох учених, кількість інновацій на лексичному рівні не піддається точним підрахункам, оскільки нові лексичні одиниці виникають не в мові взагалі як у системі соціально-закріплених знаків, здатних об'єктивно існувати, а реалізації цієї системи – у мовленні конкретних носіїв. До того ж не всі вони закріплюються в мові. Можна говорити про те, що фіксуються в мові ті нові одиниці, які виникли у сферах життя людини, що розвиваються найбільш активно. У зв'язку з тим варто згадати основні соціальні чинники, що впливають на розвиток словникового складу мов на початку ХХІ ст. – це глобалізація економічного життя та радикальні економічні зміни в країнах світу; загострення проблеми боротьби зі злочинністю; інформаційна революція (розроблення й запровадження новітніх інформаційних технологій); бурхливий розвиток біологічних наук (генетики, біотехнології) та ін. [16].

Наприкінці ХХ ст. комп'ютерні технології з зростаючою інтенсивністю займають своє місце як невід'ємна частина суспільного життя. Нові комп'ютерні реалії, що з'являються з незбагненною швидкістю, потребують негайного відображення в сучасній англійській мові. Розповсюдження персональних комп'ютерів і створення інтернету залучило до цієї сфери широкі верстви населення, які сприйняли й збагатили комп'ютерну лексику. Порівняно молодий вік спеціалістів, які зайняті в цій сфері професійної діяльності, а також популярність комп'ютерів у молодіжному середовищі, схильному до вживання жаргонних висловів, визначають моду на них серед користувачів.

Поява нового значення чи слова пов'язана з появою в житті суспільства нового денотата – предмета чи поняття [6, с. 12]. В. Г. Гак пропонує розрізняти такі аспекти акту номінації: 1) джерело, куди входять: а) використання готової лексичної одиниці певної мови; б) створення нової лексичної одиниці; в) запозичення з іншої мови (корпусу комп'ютерної лексики англійської мови притаманні перші два випадки номінації); 2) зовнішня структура, до якої входять: а) просте слово; б) дериват; в) складне слово; г) словосполучення (усе це характерно і для комп'ютерної лексики); 3) внутрішня форма – різноманітні ознаки, що пов'язують назву з джерелом: зовнішні риси, призначення та функція, матеріал, спосіб виготовлення, зв'язки з іншими, вже відомими предметами чи поняттями тощо; 4) спосіб найменування, у якому розрізняють пряме та переносне найменування. Переносне включає в себе образне (метафора та метонімія) та безобразне перенесення (розширення, звуження, зсув) [6, с. 32]. Це також притаманне комп'ютерній лексиці.

Згідно зі сферою використання комп'ютерну лексику можна розподілити на декілька груп: загальноживана комп'ютерна лексика, лексика користувачів інтернету, професійна лексика програмістів, лексика користувачів комп'ютерних програм, лексика комп'ютерних ігор тощо. Для лексичного оформлення текстів комп'ютерного дискурсу (спілкування користувачів чи спеціалістів-комп'ютерників безпосередньо чи в комп'ютерних мережах) характерна насамперед насиченість мовлення термінами серед яких: 1) вузька комп'ютерна термінологія, вживана тільки фахівцями (modem); 2) слова, запозичені в комп'ютерну термінологію з інших галузей, що набули іншого значення в комп'ютерному дискурсі (domain – у математиці – область або інтервал, у фізиці – домен, у комп'ютерному дискурсі – це заключна частина інтернетної адреси); 3) загальнолітературні слова, що в комп'ютерному спілкуванні набули термінологічного значення (flame – полум'я, яскраве світло, пристрасть, у комп'ютерному дискурсі – суперечка, що поступово переходить із предмета дискусії на особистості) [22].

Специфіка комп'ютерного дискурсу полягає також у вибіркового комбінуванні, здавалося б, непеєднаних елементів, інколи надає іронічно глузливого тону аналізованим повідомленням, часто властивого молодіжному середовищу.

Розглянемо способи словотворення англійської комп'ютерної лексики докладніше. Прийнято розрізняти морфологічний та лексико-семантичний типи словотворення. Сьогодні найбільш продуктивними є 6 типів морфологічного словотворення: 1) афіксація; 2) словоскладання; 3) конверсія; 4) реверсія чи зворотний словотвір; 5) контамінація (blending); 6) скорочення.

Окремо місце займає проблема визначення статусу таких морфем, як: bio-, mini-, maxi-, poly-, micro-, -holic, -mania та ін. Деякі вчені називають їх комбінуючими формами [13, с. 13] чи напівфіксами [2, с. 114], інші вчені афіксоїдами – напівслужбовими морфемами, які частково втратили лексичне значення кореня та набувають службової ролі [6; 8].

Словотвірні процеси активно розгалужують комп'ютерну лексику, про що свідчить наявність досить великої кількості спільнокореневих слів.

Афіксація вважається достатньо продуктивним способом словотвору комп'ютерної лексики, розподіляючись на суфіксальний, префіксальний, суфіксально-префіксальний засоби. Найбільш активним на сучасному етапі розвитку комп'ютерної лексики визнається використання суфіксального способу словотворення (близько 65 % від загального обсягу лексичних одиниць, утворених засобом афіксації) [2; 16].

Серед префіксів найбільш уживаними є префікси латинського походження, такі як inter- (interactive – інтерактивний), mini- (minidriver – мінідрайвер), super- (superuser – привілейований користувач), micro- (microfile – мікрофайл) та ін. Також активно використовуються префікси non- (non-mouse – без підтримки миші), hyper- (hyperlink – гіперпосилання), re- (reformat – переформатувати), un- (undo – анулювати дію). Серед найбільш продуктивних префіксів слід виділити: anti-, co-, de-, post-, pre-, sub-, in-: antiviral – антивірусна програма в комп'ютері; minidisc – маленький диск для комп'ютерів, плеєрів; superscalar – мікропроцесор комп'ютера, який виконує більше однієї інструкції відразу. Цікавим видається існування суто комп'ютерних префіксів, таких як e- (e-book – електронна книга), cyber- (cyberhood – сітьова спільнота).

Найбільш поширеними суфіксами, що використовуються в англійській комп'ютерній лексиці, є -er, -or (browser – засіб навігації та перегляду), -ware (shareware – програми, для користування якими треба оплатити ліцензію). Суто жаргонним суфіксом є -o (mouso – помилка в результаті неправильної роботи миші).

Кібернеологізми ринули до англійської мови лише у 90-ті рр. минулого століття у зв'язку з підвищенням ролі інтернету, а своєрідна мода на їх вживання отримала назву cyberplague. Поряд з абсолютним лідером cyber- в англійській мові сьогодні функціонують ще декілька продуктивних комп'ютерних словотворчих елементів, наприклад techno- та tele- [19, с. 183].

Цілий ряд лексичних одиниць не тільки закріпився за інформаційною технікою, а й перетворився на справжні центри словотворення. Це стосується насамперед слова electronic, що, крім загальних значень, все частіше використовується в значенні «здійснюваний через комп'ютерну мережу» – electronic cash, electronic commerce [15, с. 41]. Семантичний неологізм web (спочатку World Wide Web) став одним із найбільш вживаних синонімів поняття «інтернет» та центром численних інновацій, наприклад: webber, web-browser, web-head, web-page, web-site, webliography, web-surfer.

Конверсивний спосіб утворення комп'ютерної лексики представлений процесом і субстантивації, і вербалізації: plug in (вставний) від to plug in (вставляти).

Словоскладання є способом словотворення, що полягає в об'єднанні двох або більшої кількості основ. Є декілька видів словоскладання: чисте складання основ; зрощення; змішане словоскладання з елементами афіксації. Дуже часто складні слова несуть у собі додаткове експресивне навантаження, елементи метафоризації тощо: barfmail – раптовий наплив пошти. Деякі слова, що входять до складу комп'ютерної лексики, утворені способом телескопного словотворення, при якому в слові фігурують тільки частини основ декількох слів, наприклад edutainment (навчання за допомогою комп'ютерних ігор) = education + entertainment. До словотвірних способів, які останнім часом набувають все більшої популярності, належить компресія, яка дає змогу уникнути надлишкової інформації при використанні складних понять. Цей засіб утворення нових слів набуває особливої актуальності в галузі термінології. Можна виділити декілька видів мовної компресії стосовно комп'ютерної лексики: усичення основи (excl – exclamation mark); стягнення основи (vdiff – visual differences); абревіація (HW – hardware); акронімія (JANET – Joint Academic Net of Great Britain). Абревіатури активно використовуються в

неформальному спілкуванні в мережі, наприклад; BTW – by the way.

Англійські комп'ютерні терміни характеризуються різною словотвірною структурою, а саме: наявні скорочення, складні слова, деривація.

Найчисленнішу групу складають скорочення. Є два основних типи скорочень: власне аббревіатури (abbreviations) та «слова-обрізки» (clippings), що називають також складовими аббревіатурами [10, с. 48]. За кількістю перше місце посідають власне аббревіатури, а саме ініціалізми (initialisms), або ініціальні аббревіатури: ECML (Electronic Commerce Modeling Language) [19]. Для аббревіації останнього часу характерним є ініціалізми, що включають у себе також непочаткові літери – XBRL (eXtensible Business Reporting Language) – або цілі складові відрізки – spim або spIM (SPam over Instant Messaging).

Ініціалізми озвучуються двома способами: вони можуть читатися як звичайне слово за чинними орфографічними нормами або по буквах [19, с. 28]. Ініціалізми першого типу називаються акронімами (acronyms): SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication), ініціалізми другого типу – алфавітизмами (alphabetisms): IVR (Interactive Voice Response).

В англійській мові, питомі слова якої є переважно одно-двоскладовими, особливо часто підлягають скороченню багатоскладові слова, тому складові аббревіатури (clippings) є також надзвичайно продуктивним типом словотворення. Випадати може будь-яка частина слова. Тип скорочення, що передбачає збереження початкового складу слова при опущенні кінцевого/кінцевих, називається апокопом (apocope) [14, с. 47]: Biz (означає business). Збереження кінцевого елемента при опущенні початкового називається аферезою [14, с. 47] (apheresis), щоправда, серед досліджуваних термінологічних одиниць відсутні аферези в чистому виді, наявні лише комбіновані варіанти, у яких бере участь ціле словосполучення: searchandizing (search and merchandizing). Крім того, серед досліджуваних термінів наявна комбінація апокопи та аферези, що утворює термінологічну одиницю: infomediary (information intermediary). Такий тип складноскорочених слів, коли до апокопи першого кореня додається афереза другого, називається слова-телескопи [14, с. 48].

Серед досліджуваних термінологічних одиниць за кількістю друге місце посідають складні слова. Всі вони є однією частиною мови – іменниками (software, breadcrumb і т. п.). З погляду семантичних відношень між компонентами складного слова можна виділити складні слова з підрядним зв'язком компонентів, у яких один елемент є головним, а інший стоїть у функції означення, додатка або адвербіального модифікатора: matchmaker, Websphere. А в терміні click-and-mortar морфеми мають однаковий статус (еквіполярні чи сурядного зв'язку) [14, с. 43]. Ще одним підвидом складних слів є утворення специфічної конструкції (так звані компресиви чи слова синтаксичного типу) – написані через дефіс цілі словосполучення: click-and-mortar, pay-per-sale. Вони є суто англійським способом творення слів. Деякі з термінів також слугують прикладом морфологічного словотвору деривації. Варто розрізняти префіксальний (biometrics, microsite) та суфіксальний (advertiser, wugging) способи словотвору. Крім того, наявні й префіксально-суфіксальні моделі: disintermediation, co-registration.

Можливість проведення різноманітних розрахункових банківських та брокерських операцій через інтернет відображено в цілій низці неологізмів, як-от: cyberpayment, cyberbanking. З'явився навіть особливий різновид цінних паперів – акції компаній, пов'язані з виробництвом комп'ютерної техніки та програмного забезпечення – cyberstock. Самі такі підприємства отримали назву dot.coms (dot. comies). Існування ринку збуту зумовлює необхідність реклами товарів та послуг, що здійснюється також через комп'ютерну мережу та набула назви data-base marketing [9, с. 27].

Розвиток сфери «віртуальної» економіки, втягнення якомога більшої кількості людей у користування міжнародною комп'ютерною мережею зумовило виникнення якісно нових (цифрових) засобів масової інформації (відповідно – New media / Digital media), які функціонують лише через інтернет. Цей процес зумовлює необхідність відображення в мові таких новоутворених реалій, як електронні журнали (e-zine, cyberzine), процес їх розповсюдження у «віртуальному»

просторі (cybercast, Webcast). Цікаво, що ці неологізми створено через телескопію – зрощення сталих комп'ютерних морфем (e-, cyber, Web-) з елементами, що їх було виділено зі слів magazine – журнал та broadcast – трансляція.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Поширеними морфологічними способами словотворення англійської комп'ютерної лексики є афіксація, словоскладання, конверсія, реверсія, контамінація, скорочення. Скорочення як вид словотворення набуває все більшої популярності, відображаючи інтенсивність розвитку інформаційних технологій. З цієї ж причини актуальність подальшого вивчення процесу новоутворень у комп'ютерному лексичному просторі невпинно зростає. Особливої уваги потребує вивчення непрофесійної комп'ютерної лексики.

References

1. Andrusiak, I. V. 2003. "Anhliiski neolohizmy kintsia XX stolittia yak skladova movnoi kartyny svitu". PhD diss., Kyiv.
2. Antrushyna, N. B., Afanaseva, O. V., Morozova N. N. 1999. *Leksykologhiya anhlyiskoho yazyka*. Moskva: Drofa.
3. Bushkova, V. V. 2007. *Porivnialna leksykologhiia anhliiskoi ta ukrainskoi mov*.
4. 19 Cherednychenko V. O. 2005. *Innovatsiina frazeolohichna verbalizatsiia v anhliiskii movi (linhvokohnityvnyi ta sotsiolinhvistychnyi parametry)*. Zaporizhzhia : Zaporizkyi natsionalnyi un-t.
5. 20 Dillard J. L. 1992. *A History of American English*. Harlow: Longman.
6. Elyseeva V. V. 2003. *Leksykologhiya anhlyiskoho yazyka*. Uchebnyk, SPb: SPbHU.
7. Emirsuinova H. I. 2003. "Leksykon suchasnoho feminizmu (na materialy anhliiskoi movy)". PhD diss., Zaporizhzhia.
8. Gak V. H. 2004. *Besedy o frantsuzskom slove. Iz sravnytelnoi leksykologhiy frantsuzskoho y russkoho yazykov*. Moskva: Editorial.
9. Hubert A. 2001. "Data-base Marketing". *US News and World Report* 20:27–32.
10. Kveselevych D. I., Sasina V. P. 2003. *Praktykum z leksykologhiy suchasnoi anhliiskoi movy*. Vinnytsia: Nova knyha.
11. Kotelova N. Z. 1987. *Pervyi opyt leksikografycheskoho opisaniya russkikh neolohizmov*. Leningrad: Nauka 5–26.
12. Kocharian Yu. H. 2007. "Abbrevyatsiia kak lynchvystycheskyi fenomen: na prymere anhlyiskoi voennoi leksyky". *Vestnyk Moskovskoho unyversyteta* 7:26–38.
13. Mostovyi M. I. 1993. *Leksykologhiia anhliiskoi movy*. Kharkiv: Osnova.
14. Verba L. H. 2003. *Porivnialna leksykologhiia anhliiskoi ta ukrainskoi mov*. Vinnytsia: Nova knyha.
15. Wallis G. 2000. "Year 2000 Survey". *US News and World Report* 39–43.
16. Yenikieieva S. M. 1999. *Formuvannia ta funktsionuvannia novykh slovotvorochykh elementiv anhliiskoi movy*. Zaporizhzhia: Zaporizkyi derzh. Un-t.
17. Zabotkina V. Y. 1989. *Novaia leksyka sovremennoho anhlyiskoho yazyka*. Moskva: Vysshiaia shkola.
18. Zatsnyi Yu. A. 1997. *Neolohizmy anhliiskoi movy 80-90 rokiv XX stolittia*. Zaporizhzhia: RA Tandem-U.
19. Zatsnyi Yu. A. 1999. *Rozvytok slovnykovoho skladu suchasnoi anhliiskoi movy v 80-ti – 90-ti roky XX stolittia*. Kyiv: Kyivskiy universytet imeni Tarasa Shevchenka.
20. Zatsnyi Yu. A., Pakhomova T. O. 2001. *Mova i suspilstvo: zbahachennia slovnykovoho skladu suchasnoi anhliiskoi movy*, Zaporizhzhia: Vydavnytstvo ZDU.
21. Zatsnyi Yu. A. 2008. *Slovnyk neolohizmiv. Innovatsii u slovnykovomu skladi anhliiskoi movy pochatku XXI stolittia: anhlo-ukrainskyi*. Vinnytsia: Nova Knyha.
22. *Zbirnyk materialiv III Mizhvuzivskoi studentskoi naukovy-praktychnoi konferentsii "Movna kultura fakhivtsia u konteksti suchasnosti"*. 2010. Donetsk: DonNTU 56–57.

Василенко Ольга. Особенности формирования английской компьютерной лексики. В статье сделано обобщение современных тенденций формирования компьютерной лексики. Проанализированы основные способы формирования компьютерной лексики. Отдельно рассмотрены способы формирования компьютерной терминологии. Ведущую роль в изменениях корпуса компьютерной лексики играет экстралингвистический фактор, а именно информационная революция (разработка и внедрение новейших информационных технологий). В зависимости от сферы использования компьютерную лексику можно разделить на несколько групп: общеупотребительная компьютерная лексика; лексика пользователей Internet; профессиональная лексика программистов; лексика пользователей компьютерных программ; лексика компьютерных игр и тому подобное. Словообразовательные процессы достаточно активно разветвляют компьютерную лексику, о чем свидетельствует наличие достаточно большого количества однокоренных слов. Наиболее активным на современном этапе признается использование суффиксального способа словообразования. Компьютерная лексика распространяется как способом субстантивации, так и вербализации. Некоторые слова, входящие в состав компьютерной лексики, образованы способом телескопного

словообрання, при котрому в слову фігурують тільки частини основ декількох слів. Можна виділити декількох видів речової компресії в стосунку комп'ютерної лексики: усечення основи, взыскання основи, аббревіація, акронімія. Англійські комп'ютерні терміни характеризуються різною словообразовальною структурою, а іменно, існуючі скорочення, складні слова, деривація. Розвиток сфери «виртуальної» економіки, залучення як можна більшого кількості людей в користування міжнародною комп'ютерною мережею обумовило виникнення якісно нових (цифрових) засобів масової інформації, котрі функціонують виключно через Internet. Даний процес обумовив відображення в мові таких нових реалій, як електронні журнали. Ця група неологізмів створена шляхом телескопічного злиття постійних комп'ютерних морфем з елементами, котрі були виділені з слів.

Ключові слова: неологізм, комп'ютерна лексика, аффіксація, словосполучення, скорочення, комп'ютерні терміни.

Vasylenko Olha. Features of the Formation of the English Computer Vocabulary. The article summarizes the current trends in the formation of computer vocabulary. The main ways of forming computer vocabulary are analyzed, as well as the methods of forming computer terminology. The extralinguistic factor, namely the information revolution (the development and implementation of the latest information technologies) plays a leading role in changes in the computer lexicon corpus. Depending on the sphere of use, computer vocabulary can be divided into several groups: commonly used computer vocabulary; Internet users vocabulary; professional vocabulary of programmers; vocabulary of users of computer programs; computer games vocabulary. Word-building processes actively branch out computer vocabulary, as evidenced by the presence of a sufficiently large number of singular words. The most active at the present stage is the use of the suffix method of word formation. Computer vocabulary is distributed both in the method of substantization and verbalization. Some words that are part of computer vocabulary are formed by telescopic word formation, in which only parts of the foundations of several words appear in a word. There are several types of speech compression in relation to computer vocabulary: truncation of the basis, collection of the basis, abbreviation, acronym. English computer terms are characterized by different word-formation structure, namely, the available abbreviations, compound words, derivation. The development of the “virtual” economy, the involvement of as many people as possible in the use of the international computer network has led to the emergence of qualitatively new (digital) media that operate exclusively through the Internet. This process led to the emergence of a reflection in the language of such new realities as electronic journals. This group of neologisms was created by telescoping - fusion of permanent computer morphemes with elements that were isolated from words.

Key words: neologism, computer vocabulary, affixation, composition, abbreviation, computer terms.

УДК 81'25:134, 2

Галина Верба, Юлія Невинна

ІСПАНСЬКА КАЗКА УКРАЇНСЬКОЮ: ПРОБЛЕМА ПРАГМАТИЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ТА МЕЖ ДОПУСТИМОЇ ВАРІАТИВНОСТІ

Переклад народної казки посідає доволі специфічне місце серед жанрових стратегій перекладу художньої літератури. Казка належить до периферійної художньої, на протипагу високої авторської літератури. Специфіка перекладу казки зумовлена ще й тим, що реципієнтом її є, головним чином, діти, а тому перекладач має враховувати вікові особливості майбутнього читача його перекладу, при цьому не знехтувавши такими засадничими поняттями, як адекватність та еквівалентність. Основними характерними елементами для казки можуть бути такі особливості: зачин, кінцівка, часто триразове повторення дії, наявність повчального елемента, наявність дихотомії (добро – зло) та відсутність детальної описовості (на протипагу прози). Щодо структурно-семантичного наповнення, то текст казки має низку конвенціональних елементів, таких як сталі вирази початку казки та наявність такої конвенціональної форми кінцівки. За своєю тематикою українська та іспанська казки багато в чому збігаються, залишається багато такого, що все ж різнить їх, а це передусім різна мовна та концептуальна картина світу. Народна казка відображає певні реалії, світобачення того чи того народу, а відтак її переклад має відобразити таку її специфіку. Стосовно вербальної форми іспанської казки зазначимо, що синтаксис іспанської казки значно складніший, ніж української, що спонукає перекладача періодично ділити одне складне ціле на кілька простих, замінювати інфінітивних на герундіальних зворотів, тощо. Зачин та кінцівка в обох мовах мають усталені конвенціональні форми, які перекладач зберігає, часто замінюючи їх на усталені українські фіксовані конвенціональні структури, проте простежується і калькування іспанських конвенцій, що сприяє збереженню національного колориту. З погляду лексики порівняльний аналіз виявив більшу лексичну варіативність українського перекладу порівняно з іспанським оригіналом через нейтральність іспанської лексеми, що замінюються на коннотативно-марковані українські (йдеться про синонімічні